

అభిప్రాయములు.

రాష్ట్రపతి, డాక్టరు

న్యూఢిల్లీ,

శ్రీ భోగరాజు పట్టాభి నీతారామయ్య పంతులువారు

9-2-1949

అయ్యా,

నేమకూడా సంస్కృతకవులు మనదేశములో వున్నారని వినుటకు ఎంతయో సంతసము కలుగుచున్నది. నేను సరస్వతీవేట వచ్చి నప్పుడు తమ దర్శనముచేసి ముఖ్యము కొన్ని సంస్కృతశ్లోకములు విని ఆనందమును పొందితిని. మీరు పంపిన “శ్రీ సాలీశ్వర విభూతి” అను గ్రంథమును చూచినాను. కవిత్వమునుగూర్చి ఇంచుక కవిత్వజ్ఞానముచేగాక శైలియొక్క సరళి కే కావ్యమును గ్రహింపగల శక్తియున్నదని గర్వముతో ఈ గ్రంథమునుగూర్చి నాకు పోచిన రెండుముక్కలను ఇచట వ్రాయ సాహసించుచున్నాను. దివాన్ షహూర్ రామస్వామి శాస్త్రిగారు వ్రాసినట్లు శివాంజలహాసాలు ఎన్నియోగలవు. అట్టిచో నూతనముగా వ్రాయబూనుట సాహసకార్యమైనను విజయమువంటి జయముగాని, ఓటమివంటి ఓటమిగాని లేదు. తా మికావ్యమును రచించి చూపించినప్పుడు ఈ గ్రంథము అనావశ్యకమని ఎవరు చెప్పగలరు? సంస్కృతశ్లోకముల కెదురుగా తెనుగునందు పద్యములున్నచో ఇంకను ఎక్కువ రమ్యముగా నుండెడిది. గాని సంస్కృతకావ్యమునకే ప్రాధాన్యత యివ్వడలచితీరి, గనుక తెనుగులో పద్యరచన లేకపోవుట లోటుకాదు. తాము రచించిన రీతిని సంస్కృతశ్లోకరచన స్వరాజ్యముప్రాప్తమైన కాలములో దినదినాభివృద్ధి నొందుచుగాక యని కోరుతున్నాను.

[నం] భోగరాజు పట్టాభి నీతారామయ్య.

శ్రీ:

శ్రీ. కాశీ నిశ్చలద్యాయ పూర్వమీమాంసా
ప్రధానాధ్యాపకానా ముఖయమీమాంసా
చార్యశాం బ్ర॥ శ్రీ॥ పండిత సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రి

మహాదయానామభినందనమ్

ఆమంబమ్

ఆకారశ్చ హ్రస్వః కీర్తిశ్చమహతీ

భోభో! ఆగమైకశరణా ఆస్తికశిఖామణయః॥

ఇద మిదాసీం నివేద్య తే వినితవేద్యానామేవ భవతాం సవిధేనమే
షామ్. తత్ కిమితిచేత్ :- “జ్ఞానాదేనతుకై నల్యమ్.” “యదాచర్మవదాకాశం
వేష్టయిష్యన్తి మానవాః. తదా శివమవిజ్ఞాయ ముఖస్యాన్తోభవిష్యతి”

చిన్మాత్రోఽహం సదాశివ, సర్వోహ్యో షరుద్రః, యోరుదో
అగ్నో, యోరుద్రో విశ్వాభువనావివేశ, ఇత్యాదిశ్రుతికథేభ్యః అద్వి
తీయప్రత్యగభిన్నపరశివతత్వ సాక్షాత్కారపవ సాక్షాన్మోక్షసాధనమితి
నిశ్చప్రచమవగమ్యతే.....పవం శివభక్తాగ్రగణ్యైః హర
దత్తాచార్యైః అప్పయ దీక్షితేంద్రైశ్చ పల్లవితా పుష్పితా ఖలితాచ
శివభక్తిః పరమపావనీ భాగీరథీవ భారతవర్షమిదంపునానా రారాజతే.
ఇమామేవశివభక్తిం పరమశ్రేయసకరీం స్వతంత్రేపి భారతే ప్రచిచార
యిషుభిః అన్మన్మిత్రమణిభిః శివభక్తాగ్రేసరైః వాసోషనామకైః సూర్య
నారాయణశాస్త్రి మహాదయైః “కపాలీశ్వరభూతిః” ఇతినామ్నా
విరచితా కాచన స్తుతిమాలా విరాజతే. ఇమేచ శాస్త్రిచరణాః వేద
శాస్త్రవిభూషితే భూసురకులే జన్మ లభమానాః వ్యాకరణసాహిత్యాది
కం సమ్యగధీత్యలబ్ధాల్యాదేవసుకవయస్సంజ్ఞకైః. యత్రేదంపరమం,
ప్రమాణం “నైఋతా అభినందనగ్రంథ” ఇతినామ్నా ప్రకాశితం సునజ్ఞితం
గ్రంథరత్నం యదీయకవితాకావ్యమిసముద్యోతయ స్తివిజయతేఇతి,

“యదినన్తి గుణాః పుంసాం వికసన్త్యైవతే న్వయం

సహికస్తూరికామోద శృపథేన నివార్యతే”

తెనుగు అనువాదము

శ్రీ కాశీహిందూవిశ్వవిద్యాలయాధ్యక్షత సంస్కృతమహా
విద్యాలయ మీమాంసాప్రధానాధ్యాపకులును, ఉభయ
మీమాంసాచార్యపట్టభద్రులునుమహావక్షాత
ప్రకాశకులగు పండిత సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రి
మహోదయుల యభిరూఢసముచకు తెనుగు

ఆ మొ ఖ మ్ .

ఆకారము కలుచు, కీర్తి గొప్పది.

వేదములయందు ప్రామాణ్యబుద్ధిగల యాస్తికమనులారా! సర్వము
తెలిసిన మీసన్నధియందు నీ క్రిందినిషయము నివేదించ బడుచున్నది.

ఆకాశమును చర్కముతో కప్పగలుగుదురేని పరమశివుని విడచి
ముక్తిని పొందగలుగుదురు. “కేవలబోధ స్వరూపియగు శివుడను
నేను” “సర్వము శివుడే” శివుడే సర్వత్ర నీటియందును గలడు, “సర్వ
జగత్తును శివుడే యావరించియున్నాడు” అని యిట్టి శ్రుతి ప్రమాణ
పరంపరలచే సునిశ్చితమై యున్నది. ఇట్టి ప్రమాణములను నేకరించి
శివభక్తాగ్రేసరులగు శ్రీహరదత్తాచార్యులు అప్పయదీక్షితులుమున్నగు
మహాపండితులచే నీ శివభక్తి చిగిరించి పుష్పించి ఫలించి గంగానదివలె
భరతఖండమును పావనము చేయుచున్నది.

మోక్షసాధనమగు నీశివభక్తినే స్వతంత్ర భారతదేశములో
ప్రచారముచేయు తలంపుతో మాప్రియమిత్రులును, శివభక్తాగ్రేసరులు
నగు శ్రీ వాసా సూర్యనారాయణశాస్త్రి మహాశయులు “కపాలీశ్వర
విభూతి”యను నీశివస్తోత్రమాలను రచించిరి. ఈశాస్త్రిమహోదయులు
వేద శాస్త్ర భూషితమగు బ్రాహ్మణకులమందు జన్మించి వ్యాకరణ
సాహిత్యాదుకము నభ్యసించి బాల్యాదిగా మహాకవులయిరి. సర్వ
లోకోత్తరమగు శ్రీ నెహ్రూ అభినందనగ్రంథమును శ్రీ శాస్త్రిగారి
కవితాకావ్యని ప్రకాశింపజేయుచు యుండు పరమప్రమాణము.

ద్వి త్ర య ము ద్రి ణ ము

ని వే ది క.

సామూహ్య వేద సమాజములో విద్యనభ్యసించుచుండ నేటికి
50 సం॥ ల క్రితము శ్రీ వాసిష్ఠగణపతిశాస్త్రిగారును నేనును వేగ
వతీ సదీక్షరమున చంద్రగ్రహణసమయమునకు ప్రతీక్షించుచుంటిమి.
ఆసమయమున నొకసంకల్పము జనించినది. మనజీవితములో లుప్త
ప్రాయమైన సంస్కృతభాషలో ప్రాచీనమహాకవులశైలికి సన్నిహిత
ముగా గ్రంథములను రచించి గీర్వాణభాషానేవను చేయవలయునని.

శ్రీ॥ గణపతిశాస్త్రిగారు మహాతపస్వియై ఉమానహస్రము
మున్నగు పెక్కుకావ్యములను రచించి యవరకాళిదాసఖ్యాతికానులై
సంకల్పసిద్ధినిపొంది పరమపదించిరి. నేనన్ననో ధారిద్ర్యకుటుంబభారము
లచే క్రుంగి కృశించుచున్నను తొంటిసంకల్పమును విడువజాలక దేవ
భాషాపరిశ్రమను చేయుచుంటిని. ఇంతలో కళింగదేశవ్యాప్తమగు
వైశ్యజాతములో కొలదిశతాబ్దములనుండి లోపించినయువనయనాది
సంస్కారములను పునరుద్ధరింపవలసినయావశ్యకత యెదుర్కొన్నది.
దానికి పదిసంవత్సరములకాలమును ఎడతెగకుండ వినియోగించితిని.
మహామహోపాధ్యాయశ్రీ తాతా ను బృహదాశాస్త్రిగారు
కలాప్రపూర్ణ శ్రీ గిడుగు వెంకటరామమూర్తిపంతులవారల సంపూర్ణ
సహాయముచే సావిత్రీపతిప్రాయశ్చిత్తపూర్వకముగా శాస్త్రీయ
పద్ధతిని సంస్కారములను వైశ్యకులములో ప్రవేశపెట్టితిని. అందులకై
“పౌరాణిక ప్రయోగపద్ధతి” యనుగ్రంథమును సంకలితముచేసి ప్రచు
రించితిని. బ్రిటీష్ వారిచే సంఘసంస్కర్తగా పేర్కొనబడితిని. శారదా
శాసనసందర్భములో కలకత్తా మున్నగుతావులలో సంచరించి ప్రతి
వాదులయినపండితులతో శాస్త్రీయముగా చర్చించి నాపక్షములోనికి

స్వాములవారి దివ్యసాన్నిధ్యమున మహాపండితసభలో మూడుదినములు సాంతముగా నీ క పా లీ శ్వర వి భూ తి ని వినిపించితిని. నాటిసభలకు అధ్యక్షతనువహించిన శ్రీ పండితసుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రిలువారు (మూర్ధన్య పండితులు) నావిభూతిపై సమూల్యమయిన యాశయము నొసంగుటయే కాక ప్రతిజ్ఞోకముచకు హింద్విభాషలో ననువాదమునుజేసి నాకుదయ జేసిరి. అట్టి యుదారమహాశయులకు నాకృతజ్ఞతాపూర్వక ప్రణామసహస్రముల నర్పింతును. ధనావతాశమును చూచుకొని నాగరాక్షరములతో ముద్రింతును. నాజీవిత ప్రారంభదశలో కీ॥ కే॥ శ్రీ చేబోలు నాగేశ్వర శాస్త్రిలుగారు నాహృదయములో శివభక్తబీజములనునాటి నాసంస్కృత కవితకు ప్రోత్సాహము నొసంగిరి. వారి సుపుత్రులగు శ్రీ చేబోలు వెంకటసోమయాజులు పంతులుగారు ఆదరాభిమానములతో నన్ను చూచుచు రోగగ్రస్తమయిన నానేత్రములకు తగినచికిత్సను చేయించి తమగృహమండే కొలదిమానము లాదరించి నాదృష్టినినాకు తిరిగి ప్రసాదింపజేసిరి. వారి పావన శ్రోత్రియవంశమును ఇందువల్లించుచు నీకృతిని కృతజ్ఞతాపూర్వకముగా శ్రీ నాగేశ్వరశాస్త్రిలుగారికి సమర్పించుచున్నాను. ఆశుతోషులగు శ్రీకల్పవల్లీ కపాలీశ్వరులు శ్రీ వేంకటసోమయాజులువారి కుటుంబముచకు సర్వశుభపరంపరలను సర్వదా ప్రసాదింతురుగాకయని ప్రార్థింతును.

శ్లో. భవ్యామసించదభవస్యపదాజ్ఞభక్తిం ।

నాగేశ్వరోహృదిపురామమభాగ్యయోగాత్ ।

ప్రాచోదయత్పురగవీ కవితాసురక్తిం

తద్వంశమిథుచవర్ణకృతీభవేయమ్ ॥

ఇ తి శ మ్ .

శ్లో. ప్రియోఽనుభూతజగదఞ్చిత కాలపత్న్యః
ప్రాయోనివీత బహుసోమరసా యదావత్ |
ప్రియఃపరిగ్రహపరాఙ్ముఖ వృత్తిభవ్యాః
చేబ్రోలువంశజనుషో ధరణీసురేంద్రాః ||

4

తే. కులపతిఖ్యాతి కొలమున గూర్చినెనగ
సోమరసపాన సంతృప్తి సౌఖ్యగుమీర
పరపరిగ్రహపృత్తిని బాఱద్రోలి
వరలు, చేబ్రోలునంతతి, వసుధపొగడ.

౪

శ్లో. తతోద్దియాయ జగదఞ్చితరామసోమ
యాజీ త్రయీసటనరంగనిజాననశ్రీః |
యజ్వా విశిష్టచరితోదితభవ్యకీర్తిః
కల్యాణసద్గుణమణిప్రవరామ్బరాశిః ||

5

తే. దాననుదయించె రామావధానియజ్వు
భవ్యభరితుడు, సద్గుణవారిరాశి
సాంగవేదాదివిద్యకు రంగభూమి
తనదునాలుక నొనరించి తనరువాడు.

౫

శ్లో. విశ్వేశకామేశ్వరభుక్తనామ
ప్రవిశ్రుతౌ తస్య సుతావభూతాం |
కృతార్థరా బ్రహ్మవిదాంవశేన్ద్ర్య
సుసప్తసంతానయశోభిరామా ||

6

తే. తనయు లిద్దురు వానికి ధర్మరతులు
సవ్యవిశ్వేశకామేశ నామధరులు
సప్తసంతానసంభృత సాగసుశులు
ఉదయమందిరి సోమపు లుదితగుణులు.

తే. జామిగ్రామము తాపేడ సంతతులేని

తనదు మాతామహునికోర్కె తనరజేయ

రహిని నేగెను వడ్డదిగ్రామమునకు

నుతుల భైరవవెంకటశుభుల గనియె.

౧౦

శ్లో. తద్భైరవస్య తనయా ప్రథితావభూతాం
నారాయణాప్పలసుధీః కిల తమ్మయార్యః ।
నారాయణాప్పలవిదస్తనయావభూతాం
నారాయణస్తదను డాక్ష్టరుసాంబమూర్తిః॥

11

కం. నారాయణాప్పలార్యుడు

ధారుణి దమ్మయనాగ దనయవరేణ్యుల్

భైరవసూరికి బుట్టిరి

భూగుణోదార కీర్తిభూషణులగుచున్.

తే. అందుప్రథమున కుదయించిరార్యులు

సరసనారాయణాంచితసాంబమూర్తి

నామవిదితులు తనయులు నవ్యయశులు

వెలసెగడగొట్టు డాక్ష్టరుబిరుదుతోడ.

౧౧

శ్లో. తమ్మయ్యభూసురమణేస్తనయా బభూవుః
శ్రీకృష్ణమూర్తిరథ విశ్రాంతరామమూర్తిః ।
శ్రీమాన్సృసింహాశ్రిత తత్రతృతీయపక్షః
దత్తో బభూవ త ఇమేగుణవద్వరేణ్యాః ॥

12

గీ. తమ్మయేశునకొదివిరి తనయవరులు

మువ్వురాఖ్యుల శ్రీకృష్ణమూర్తిరామ

మూర్తి యంచితసరసింహమూర్తి నాగ

నందు కడగొట్టుదత్తుడై యమరుమిగుల.

౧౨

శ్లో. బజ్జేవల్లి కులామ్బురాశిశశిసశ్శ్రీపార్వతీశప్రభోః
 న్యాయాధ్యక్షశిరోమణేస్సుతనయాం శ్రీమత్సుభద్రాభిధాం
 కృత్వాపాణిగృహీతికాం సమకరోచ్ఛౌతక్రియానంతతిం
 శ్రీమద్దేజ్జటసోమయాజినసుధాదేవాధినాథస్సుధీః ॥ 16

తే. బలిజవల్లె కులాంబుధిపారిజాత
 పార్వతీశుడు న్యాయాధిపతివరుండు
 అతనినత్సుతి శ్రీమద్రద్రాభిధాన
 వెంకటాధ్వరి చేబట్టి వెలసె జగతి.

౧౬

శ్లో. విహాయ వడ్డాదిపురీం సుధీన్ద్రః
 దాహిత్రభావేన ముదాసుకృష్టః ।
 ఇయేష సత్కణ్ఠావరాగ్రహారే
 వాసంసరాశీకృతనచ్చరితః ॥ 17

తే. వదలివడ్డాదిపురమును వైశమతడు
 సాధుదాహిత్రనద్వృత్తి నందడింప
 ఖండెవరనామవిశ్రుతగ్రామముణికి
 వెంకటాధ్వరి విచ్చేసి విభవమెనగ.

౧౭

శ్లో. తస్యాభవత్తనుభవః కమనీయమూర్తిః
 విద్యాకలాను వివిధాను కృతానరక్తిః
 ప్రజ్ఞావిశేషసముపార్జిత భవ్యకీర్తిః
 నాగేశనామవిదితస్సుజనేషురేజే. 18

చం. అతనికినాత్మసంభవుడనంగ సహోదరభవ్యమూర్తి
 విశ్రుతగుణశీలసంపదల సూన్యతివాక్సుభ లభ్యవర్ణుడూ
 ర్జితనిజశాసనుండునుదితోదితవైభవుడార్యసృతనం
 భృతమహనీయమూర్తి ప్రభవించెను సర్వజనానుమోదియై. ౧౯

శ్లో. శ్రీభట్టపాటి కులసాగరకాస్తుభస్య
 వీరన్నభుక్తసువిదస్తనయాం స ధన్యామ్ ।
 సత్వశ్రియా సురభిలాస్తరవృత్తిభవ్యాం
 సోదమనామవిదితాం పరిణీయ రేజే ॥

22

తే. భమిడిపాటి కలాంబుధిపార్వణేందు
 వీరనార్యునిపుత్రిక సారచరిత
 సోమిదమ్మను జేబట్టి నేమమొప్ప
 నమితసుఖముల నాగేశుఁ డనుభవించె.

౨౨

శ్లో. తౌ దమ్పతీ సుచరితాం ప్రథమప్రసూతిం
 సుబ్బామ్మికాం నిజతపఃప్రసవం ప్రసూయ ।
 సంతోషమన్యభవతాం సమయం ను కళ్ళితే
 దాక్షాయణీనదృశయా సుతయా పురంద్రాః ॥

23

తే. ప్రథమసంతతి పుత్రికారత్నమబ్బె
 సోమిదమ్మకు నాగేశసూరిమణికి
 సుబ్బమాంబిక, సుగుణాల సొబగుప్రోవు
 దక్షతనయకు నీడుగా ధర నెసంగె.

౨౩

శ్లో. సుబ్బామ్మికాం తాం పరిణీతవాన్ శ్రీ
 దూర్వాసవంశ్యో వరపార్వతీశః ।
 పుత్రస్త్రయోర్ద్వేజ్జటసోమయాజీ న్యాయే
 లసత్పద్యస పట్టభద్రః ॥

24

తే. ప్రథిత దూర్వాసు లాన్వయపార్వతీశ
 వరుఁడు పెండ్లాడె నాపెను వారికెలిమి
 పుట్టె వెంకటసోమాశి పుత్రవరుడు
 న్యాయసత్పట్టభద్రుడై యతడు వెలుగు.

౨౪

శ్లో. పద్మశ్శ్లోరః యోఃపురాతనసంపన్నంపక్షలాత్కాయినః
 శ్రీసుద్వేజ్జటసోమయావ్య భిషప్రఖ్యాతనామాశ్చుతః
 న్యాయేనట్టభృతాముదారయశసాప్రాగ్గేహరశ్శ్రీభః
 రాజత్యద్యపిశాఖపట్టణలసన్ద్యుయ్యుంభూషయన్. 28

ఉ. వారికిఁ బూర్వపుణ్యపరిపక్వతేపుష్టైః సుబుత్రైః ఉస్వమో
 ధ్ధారుఁడు సద్గుణావళినిధానము, ధీమహితాత్మ, భానురొ
 దారచరిత్రభూషణుఁడు, దాత, దయాళుఁడు న్యాయపట్ట
 సంభారవిభాసి, భాగ్యఖని భావుకవేంకటసోమయాజినాన్. ౨౮

శ్లో. లోకద్వయీశుభవిధాయినీ భవ్యమాగ్నే
 సచ్చారసంభృతయశాస్సరసాస్తరాత్మా
 • బహ్వర్ధవిద్బహుళకార్యకలాపకర్తా
 బుద్ధ్యాబృహస్పతిసమోఽచ్చుతి సోమయాజీ. 29

తే. ఉభయలోక శుభంబుల సుగడించు
 బహుళకార్యకలాపంబు భద్రపఱచు
 గురున కీడుగ దెలివిని గొమరుమిగులు
 అమలచరితుఁడు శ్రీసోమయాజివరుడు. ౨౯

శ్లో. మాతాపిత్రోః ప్రాక్తనే బంధువర్గే
 భక్త్యా సాక్షాత్ సార్థయన్ రామభద్రమ్
 విద్వచ్ఛ్రేణీం మానయాన్మానసీయాం
 పౌశ్చత్కీర్తి రాజతే సోమయాజీ. 30

ఆ. తల్లిదండ్రులందు తనబంధుసంతతి
 బెద్దలందు భక్తిపేర్చి నెసఁగి
 బుధులనెల్ల వినతి బొలుపుగ బూజించు
 సోమయాజి సరససుగుణరాజ. 3౧

ఆర్యా. శ్రీపాద వంశముకా

వెంకటరమణార్య పుత్రీకాంధన్యాః

లక్ష్మీస్మసింహనామ్నాం

పరిణీయాస్యాంస నస్త తింలేభే.

35

తే. రమణి శ్రీపాది వెంకటరమణపుత్రి

లక్ష్మీనరసును బెండ్లాడి లక్షణముగ

అందు సంతతినంప త్తి సమరగనియె

శుభగుణోదారనద్వైత్తి సోమయాజి.

34

శ్లో. స్వపిత్రోస్త్వస్య భార్యాయాః

పూర్వాయా నామధారిభిః

పుత్రీభ్యాం సూనుభిస్సోన్యం

పూర్ణోత్సజస్సమేధతే.

36

తే. తల్లిదండ్రుల తనతొంటిధర్మవత్ని

ప్రియతరాఖ్యల నలరారి పేర్చినొప్పు

సుతులతోడను చక్కనిసుతలతోడ

శుభసమృద్ధిని రాజిల్లు సోమయాజి

35

శ్లో. చిరంజీయా చ్చిరంజీవిపుత్రపౌత్రార్థనమ్పదా

సోమయాజీ కల్పవల్లీకపాలీశదయాశ్లుతః.

37

తే. కల్పవల్లీ కపాలీశ కరుణకలిమి

మానుషావందసీమను మహిఃజెలంగి

సుగుణి, చేబ్రోలు వెంకటసోమయాజి

పుత్రపౌత్రాదినంపదః బాసరుగాత.

32

శ్రీ కపాలీశ్వర విభూతి

[తెనుగు పద్యానువాదముతో]

శ్లో. త్వన్నామస్మైరశ్చితోదితఃకతుల్యాననోయీ
త్వత్పాదామ్బుజచిస్తనా, సుమనసాం సంతోషవారానిధిః
త్వద్భాగవైకవివనా, స్థితరాష్ట్రచిత్రాంతో యః
స్వామిన్! చంద్రికలావతంస! భగవన్! శమో! కపాలీశ్వర!

శా. శ్రీమత్తాపనామసంస్కృతే, జగన్మిత్రేణస్వకేణియా
శ్రీమత్తాపక పాదపద్మయగళీ వింతిభే, సుమనసాం సమా
శ్రీమత్తాపకయావభాసన, సుధీశేణీస్థిరాకంఠచరా
స్వామిన్! చంద్రికలావతంస! భగవన్! శంకా! కపాలీశ్వరా! ౧

లావణ్యోదకపూరనంభృతసరస్వయ్యుతకద్యాయితే
బోధానందసోపబృహిత తరువాత్కృష్ణవాలాయితే
పాదా శేవనతాం మదీయమృదయాబోగే జవానీవతే
స్వామిన్! చంద్రికలావతంస! భగవన్! శమో! కపాలీశ్వర!

మ. ఘనలావణ్యయఃప్రపూర్ణనరసి కంజసిమావాభముత్
ప్రణయానందసోపబృహిత తరువాచిచ్ఛివాభాభముత్
వనజాతావన వారిజాక్షు యాదేవశ్రేణి సేవ్యంబులై
చను సీపాదసరోజముత్ మదివి, కనంఠితా సశాంతమున్. ౨

శేషస్త్వాం స్వఫణామణీంద్రిగుచిభి ర్నిరాజనుత్కృష్టహం
ప్రచ్ఛన్నాసురభూరుహోస్వకుసుమైస్త్వామర్చయన్త్వాదరాత్!
దివ్యా గౌః కయసాభిషిక్తాతి పునః కిం మాదృశాం పూజయా
స్వామిన్! చంద్రికలావతంస! భగవన్! శమో! కపాలీశ్వర!

తే. ఈవిమోగులు సుమపూజ నెలమితేయ
తానమాడించ సురభియె తనదుపాల
పడగమణికాంతి శేషునివ్యాభులాలయ
నూదుపూజలు బాగ్రియె మదనవైరి.

శ్లో. వీత్వా వా విషముల్బణం గిరితటే స్థిత్యాపి వా సన్తతం
 ధృత్వా వా విభవేష్యనస్యసులభే కౌపీనమేవాన్తతః ।
 భక్తానాం పరిపాలనావృతవిధాణోఽపావహా నిర్భగః
 స్వామిన్ ...

తే. దారుణంబగు గరళంబు తాగిత్రాగి
 గిరితటంబున నిచ్చలు తిరిగితిరిగి
 వేడదసిరులుండ గోచినే ముడిచిముడిచి
 యింతభరమేల మముగావ నిందుమాళి.

2

త్వన్నామ్నా శివశబ్దితేన భువనే పశ్చాత్తురీ శస్యతే
 విఖ్యాతిం శతరుద్రామిశ్చుతి ఫయా తేనైవ సర్వం యజాః ।
 ఋక్సామం యజుషా చ మధ్యమమణిన్యాయేన విభాజితే
 స్వామిన్...

మ. తతపంచాక్షరి, వాసిగాంచె “శివ” యస్వర్ణద్వయూనంగతిన్
 శతరుద్రంబును, దానమించెను యజున్యంఘంబు తస్యంగతిన్
 అతులంబయ్యెను, మధ్యమాంచిత మణిన్యా యాన ఋక్సామమున్
 ధృతిమించెన్ భవదీయనామమహిమన్ గీర్తింప మాపాడియే. ౮

పాపనామపనోదనోర్జిగభరాః కల్యాణానంపల్లతా-
 మూలావాలసువిభ్రచూశ్చుతిశిరః సీమన్తముక్తాయితాః ॥
 తస్యస్తే జగతామఖిణ్ణవిభవోదర్శే లలన్తాం శివ
 స్వామిన్...

చం. దొనగుల రూపుమూపు గడు, దోరపునంపద కాలవాలమై
 యెనగును, వేదవాగ్యనితయేర్పడు పాపట మాక్తేకంబగున్
 మనగొను సీతనూభరము మన్మథవైరి ! జగద్విభూతులన్
 పృథ్వీభగతిన్ పృథ్వీత విభాసించేయుత చంద్రకేళరా!

౯

శ్లో. సంధ్యాకాలవినోదాన్ముఖమహాకైలాసజ్యోతిర-
 ప్తాశ్చిత్రాక్షాశేలి తైభవసంధ్యూదాః పంచోత్కరాః
 కల్పనాంబుమ సప్తజ్వలం నిహతృష్టాయురహిషిణః
 స్యామిన్...

ఉ. నంజనోదయామహిల, నంస్తుతకాజిత భూధరాగ్గి న
 స్మంజులరంగభూమి పరమిందితచంద రజోబిపాతమనల్
 లంజలి గుంజతాశిత శృమదలిక బుద్ధియూరథా
 భంజన! చేయవేడెదను శాస్త్రకవివ్యచిలంస భానువా! ౧౩

నేత్రీప్థానమశేత్య త్రైసకయా లబ్ధసౌమ్యభా
 సూర్యాచంద్రిమసౌ విశోక్త్య సతతం తత్తస్య నిహేన్ద్రయా
 దత్తం పాలితలే పదం సమధికా దీనేవ్యహా తేనయా
 స్యామిన్...

తే. రవియు జండును నీకనుగవయుగాగ
 వహ్ని పరికించి పరితాపవశనొంద
 నొనట నిర్వృణ్ణాంబు నొనగీత్రపు
 తవులందున నీదయ తద్దమెలగు. ౧౪

. గజ్జాప్లావితకేశభారమకుటం రాకేయకోటిమృతిం
 వామాక్షాశ్చితదివ్యమాన్మథమహాసా హృజ్యరాజ్యశ్రియమ్!
 దేవం త్వం శరణం ప్రవద్య గత సంతాపః ప్రమాదామహే
 స్యామిన్...

కా. వామాంగాంచిత దివ్యమాన్మథమహావాల్మభ్యవిభ్రాజతు
 శ్రీ మత్పూర్ణశకాంఠకోటితులిత శ్రీ విభ్రామాద్యాపితున్
 నేమంబాప్య నిమక దలంచి మదిలో నిర్భిన్నసంతాపులై
 కామారీ! విహరింతు రెల్లెడల గాంధూమార సర్వప్రతిమై. ౧౫

శ్లో. శీర్షే దేవనదీ ప్రసన్న సలిలాభోగా జరిజ్జమ్మతే
జాటాజూటతటే సుధారసమయూ చాస్త్రీకలా న్యోతతే
తేజ త్వాం బహుధా ప్రసాదమనిశం యాచామహే శంకర!
స్వామిన్...

తే. మెలగుశిరమున బలువడి మిన్నువాక

చిన్నజాబిల్లి చెలువారు సిగనుజుట్టి
మప్రసన్నత నిర్వరు సాబగుమీర
నీప్రసాదము వేడెద నిగమవేద్య.

౧౯

అస్తస్త్వసమృద్ధిసమృతమసమంకల్పసాధాస్తరే
ఫేలస్త్రిం తవ యావసాధలహరిం రాకేస్తుబిమ్మప్రభామ్ ।
పాయంపాయమపారసంస్పృతివిషజ్వాలాం కదా వా సహే
స్వామిన్...

ఉ. పున్నమరేయిచందురుని పోణిమి కీడగు నీదురూపణం

పన్న సుధార్పురీరసము వల్లరునత్త్వసమృద్ధిధౌతయై
చెన్నెసలారు నాహృదయసీమనుబొంగి చెలంగ త్రాగి నే

కృన్నన ఘోరసంస్పృతి ఖరాగ్నిశిఖావళి సైతు నెన్నడో. ౨౦

అస్మిన్సంస్పృతిసాగరే పరిణతప్రాకృత్యర్థుంఝానిలాత్
త్సుభే జీవితనంప్లవే ముహురహో త్వన్నామపారాయణాత్
నాన్యత్పాదసమాప్యతే గమయితుం పాగం కృపావారిధే!
స్వామిన్...

...

తే. వ్రసి జీవితనాక పార్థభఘోర

పవనవశతను సంస్పృతివార్ధిమధ్య
సుడివడంగను చుక్కాణి చోద్యముగను
నీదు వృత్తిదక్క వేటొందు నెగడనయ్య.

౨౧

వ్యాజస్తుతిః

శ్లో. వామాక్షే వనితా పరా చ నతశం మూర్ధానమారోపితా |
పుత్రావజ్జుతలోపవేశలలితౌ హస్తే చ హేమాచలః
త్యామాక్రామతి చైషణిత్రయమహో కావా కథా మాదృశాం
స్వామిన్ ...

శా. వా మాంగంబున నొక్కయింతి తలవైవాసిల్లు నొక్కంతియున్
హేమోద్ధారులుపుత్తులిప్పుడు నిజస్థితాంకసంవిష్టులున్ |
హేమాహార్యము ముప్పిబద్ధనుమాహా! హేనంబులొయ్యావణల్
సామీ! నిన్నె నతంబులోగొనెనటే! శాసింపచూపాడియే. ౨౫

పాలే వహ్నిశిఖా సముజ్జ్వలతి తే శీగ్రేచ మన్దాకిని
కణ్ఠే హలవాలం కవర్దశిఖారాభోగే హిమాంశోః కలా |
పుత్నా చిత్రీవిచిత్రీయా జగదిగం వ్యామోహయన్యస్తతః
స్వామిన్ ...

ఆ. నొసట నిప్పు, తలను నులిగొను నురనది
అటుతవినము, సిగను నబ్జరేఖ
వింత వింత పుత్రి విభవాన విశ్వంబు
మోహపెట్టుదీశ! ముట్టుపడగ. ౨౬

నాబూక్షే తవ నైజరాజ్యసుషమాం ధత్తే న కామః పరం
కోధస్తే నిటలే విధాయ నవతిం లోకే జరీప్రహృతే |
జేతుం తౌ కథమీశ్వహే వయమహో ద్వారాయితౌ దుర్గతేః
స్వామిన్ ...

తే. వామతనుభాగవాసి యై కామ మెనగు
నొసట బనజేసి కోధమా యెనగమెనగు
నరకమార్గంబు లవ్యానిదరమె గెలువ
శ్రుతివిధులను నడలించు గాలకంఠ. ౨౭

శ్లో. ఉగ్రాయ స్థితిభిజ్జనాయ జగతాం నిన్నామరూపాయ తే
కన్యాం తాం గిరిజాం దదాతు హిమవాన్సామణయావో గిరిః
కన్యామాత్మపదోద్భవాంస భగవాన్స్వస్థః కథం దత్తవాన్
స్వామిన్...

మ. జగతీనుస్థితినాశి పుగ్రుడవుగా జాతిప్రేమయాడబున్
గగనాబ్జంబులచే గిరిశుడయినన్ కన్యన్ ప్రియాధాత్ముడై
తెగి వికచ్చిన నిచ్చుగాక వెడగై దేవాధిదేవుం డిసీ
భగవానుండు నిజాత్మజన్ సురనదిన్ బ్రాల్మాలి వికచ్చునే. 30

అద్యో భిక్షుక శేఖరస్త్రమసి తే మిత్రం నిధీనాం విభవః
షఙ్ఖో వృత్తమమజ్గలం తవ సతీ సన్మజ్గలానాం నిధిః ।
కో వా శీర్షగతే విధౌ కుటిల తామృత్యం విధాతుం క్షమః ।
స్వామిన్...

తే. వికు బిచ్చమె విచలి నిధులభర్త
నీదు వేషంబు వృత్తంబు నీచుతనము
నీదు తొయ్యలి మంగళనిలయమరయ
పాచుకొనుటన శిరమున వక్కరేఖ.

31

అర్థం సా విదధాత్యగేంద్రితనయా నై జాత్మనా త్వత్తనోః
గక్ష్ణా చాప్యవశిష్టమర్దమనిశం ధారాజలై స్పృశ్చతి
నో చేత్త్యామనలాక్షముగ్రవిభవం పశ్యేమ శాంతాః కథం
స్వామిన్...

చం. నిజతనునంపదన్ గిరిజ నీతనువర్ధము గప్పిపుచ్చెగా
నిజజలధారలన్ గగననిమ్నగ, శిష్టతనూవిభాగముగా
గజబిజనిచ్చలున్ తడుపుగా కటుతప్పిన నుగ్రవైభవుగా
అజిత! మహానలాక్ష! యథా నా! నినుజూపంగరంబె యోకికా.

33

శ్లో. సా తే ర్షభ! శివా తేహస్త్యముసి వా నాహస్త్య శివస్తావతా.
 శైవాస్త్యుతే శివా కమనరం నర్థం శివం తావకమ్
 భక్తేభ్యో న దహసి చేవ్యది శివం నర్థం సర్థం భవేత్
 స్వామిన్ ...

చ. తనువు శివస్వరూపముజితా! శివనామ డవీపు శైవులై
 మనుదుగు నీదుభకులట! పార్శ్వమునన్ శివముల్లసిల్లెడున్
 మననమునేయ నీ గు సమస్తము భవ్యశివాత్మకంబు నా
 జనరునుచూకు నింకక శివంబిడవేని యెల్లపాచ్చుమా. 32

వాగ్మ్యత్రేర్మనసోఽసి సర్వజగతాం దూశాతిమారే పథి
 పార్శ్వమృతేభూతిభిర్విలసతః కస్తే పదం చిన్తయేత్ |
 నైవాఽసి నైవాత్మోఽస్తి ముక్తిరిచేద్వైదగ్ధ్య మాహా తవ
 స్వామిన్ ...

చ. పలుకులకుఁ మనంబునకు బొల్పడరాని సుమారభూములన్
 మెలగుదువీపు పిన్దలప మేగలిసేయవరంబె యేరికిన్
 తలపనివారికిన్ స్థిరపదంబుల నీయదలంపవద్దిరా!
 మలకవచ్చారవద్దతుల మానగరాదె మహాభూషణా! 33

యత్రే హావనకన్దరాదుదభపచ్చస్త్రస్యభావిగ్రహః
 త్వయ్యాద్యవ్రకృతౌ తతస్సరసతా సంభావ్యతే మాదృశైః |
 స్థావిర్జగమయోఽసి చేతిహృదయే చిన్తా చ జాగర్తినః
 స్వామిన్ ...

చం. అమృతకరుండు శీతకుచి యచ్చుగనీమనెనుండి పుట్టుటకు
 అమలరసార్ద్రచిత్తుడవటంచు దలంతుము హేతుభావతన్
 తమిదిడనాడిలో, నలవస్థావిప్రలింగమటంచు చింతయున్
 ప్రమథగణాధినాథ! నుదిరకొను నెంతవచిత్రీవృత్తమో. 34

శ్లో. వామా కేకరదృగ్విలాసనుషమామాసజ్జవాహ్యలికాం
గాఢాల్లిజననమ్మదం సకృదపి ద్వాభ్యాం భుజాభ్యాం పునః
గౌరీ నాస్వభవత్తథాపి పరమప్రేమైకసారే స్థితా
స్వామిన్...

కా. వామా కేకరదృగ్విలాసనుషమన్ వంచాస్త్రవాహ్యలియా
భూమాలింగనలక్ష్మీ నీభుజయుగిన్ బూబోడి శర్వాణి తా
శేమాత్రింబు నెఱుంగదైనమదిలో నింపారు ప్రేమాజ్వల
సేమావాప్తి జరించునట్టె భలి రే శీతాంశుచూడామణి. ర3

కామో వామతనా చకాస్తి నిటలే శ్రోధశ్చ భిక్షాటనే
లోభస్వర్ణగిరౌ చ మోహవిసరః క్షేలే మదః కణ్ఠగే
మాత్యర్థం నవనాశనే తవ విభో! కావా కథా మాదృశాం
స్వామిన్...

ఉ. కామము వామభాగమున వట్టిలుకోధము ఫాలపట్టికన్
వేమఱుభిక్త, లోభముచుపేటిడి మోహముకాంచనాద్రిపైన్
శ్యామలకంఠసీమ మదసారము, మచ్చరమధ్వరక్షతిఁ
సాముగనిస్వరించె నరిపట్కము మాగతిచెప్పనేటికి. ర4

కణ్ఠే తే విషనంగతి ర్హృది పునః ప్రాజ్ఞా చ సా దృశ్యతే
ఫాలే తే విషమేక్షణం మమ పునస్పరత్రీ తత్రాదృశమ్!
భిక్షా తే మమ సాపి కిన్తు సభవానీశన్వహం దుర్గత,
స్వామిన్ ...

తే. నీకు గళమునవిషముబ్బు, నాకుహృదివి
నీకు విషమేక్ష, నొనటను, నాకునంత
నీకునాకునుబిచ్చంబు నిత్యవృత్తి
నీకు యీశుడ వే నెన్న నిర్ధనుండ.

శ్లో. భిక్షో! రాజతేభూధరే న వనతిః పాణౌ నువర్ణాచలః
పాశ్చ్యేనవా నిధయౌ నతావకమహాభాగ్యోవలబ్ధం ఫలమ్!
తత్సర్వం తవ సార్వమజ్జలకరగాగ్రహోవలబ్ధం ఫలం
స్వామిన్...

ఉ. రాజతేభూధరాగ్రమున రంజిలువా నము పాణియుగ్మ వి
భాజితమా నుమేరగిరి, పాశ్చ్యమన మహాసీయశేవధుర్
ఓజవలిర్ప, దావకమహోజ్వలభాగ్యఫలంబ యానట!
అజగదీశ! సార్వభౌకరాగ్ర! పరిగ్రహభాగ్యమాజుమీ. ౪౯

ఉచ్చైర్వైదికవాగ్విభీషయతి సః సాపాత్మనాం దుర్గతౌ
సత్త్వం చానతి ప్రియం తదపి సః కం ఛిన్న మేతావతా!
సా హి త్యోస్సోక్తృతిస్త్వయైవ విహితా తతాగ్ని సత్తాపి తే
స్వామిన్...

చం. పతిత్వశ్చెల్లనారకవివాసము నిశ్చిశసంచు వేదముర్
వతనుగతమలెత్తి వశివాకొనునద్దిప్రియంబె మాకగున్
వెతమనిలేను నిష్కృతి విశ్వముగాచొకొ! సృష్టికారణం
బితరుడె! నీదుసత్తయట నిల్లడకాదె! హిమాంశు శేఖరా. ౫౦

యాచే న శ్రియమాదిభిక్షుకతయా త్యామస్తతో విశ్రుతం
నో యాచే విభజం దిగమ్భరతయా బ్రహ్మిష్టోద్ధితమ్!
యాచే త్యాం భవబద్ధమోక్షమభవ! శ్రీకణ్ఠ! కాలాంతక!
స్వామిన్...

చం. నినుమటివేడ సంపదల నిర్భరభిక్షువుగా నెఱుంగుటన్
నినువిభవంబువేడ ముటిసిట్టి దిగంబరిగా నెఱుంగుటన్
వనరుచు సర్వమున్ విడచి వాలెమువేడెదబంధమోక్షమున్
విని యభవుండ వీవనుచు వేడవిదుర్ వివరింపశంకరా. ౫౧

శ్లో. క్షీణే దేవేంద్రే పృథ్వీకలభోగా జరీజృమ్భతే
 జాటాజూటాకలే సుధారసమయీ చాన్ద్రి కలా ద్యోతతేః
 తేన త్వాం బహుధా ప్రశాదమనిశం యా చామహేశజ్జర
 స్యామిన్ ...

చం. పరశివ! దివ్యగంగ పలుపాయల నీతలజాటిపారెడు
 వరన! సుధాంశుసత్కలికభాసిలు నీదుజటాగ్రినీచులన్
 అరిమురిలేక వేడచగదా! నినువూని ప్రసాదలేశమన్
 నరసిజనాథ! ముఖ్యమరసన్నత పాదసరోజవైభవా. ౫౫

వాత్సల్యం యదివా కృపా నిరవధిః స్నేహస్యసారోఽభవా
 యద్వా సర్వసమచ్యయైకవిభవః జ్ఞాతం వయం శేషశ్రేష్ఠే!
 యచ్చిన్నానమమేవ సర్వవిభవైః ప్రత్యక్షమాయాసినః
 స్యామిన్ ...

మ. అనుకంపాభరమో, సువత్సతలయో, యాత్మంతికస్నిగ్ధతా
 విణమో, సర్వసముచ్చయైకవిభవప్రసూరమో, శంకరా!
 మనసారన్నిదమిత్థమంచు వివరింపన్లేము నీలీలలన్
 వనజాతాక్ష పరించి ముఖ్యమరసేనా బృంహితాత్మోదయా. ౫౬

సర్వాసత్కళాప్రసజ్గ కలనాదుర్వాసనా వాసితాం
 మిథ్యాస్తుశ్శృణ్వసచారసంగమలినాం జిహ్వం మదీయామిమామ్!
 త్వన్నామామృతగజ్జయా సరభనః ప్రత్యాశయామ్యన్యహం
 స్యామిన్ ...

ఉ. నేమమువీడి దబ్బుల నిచ్చలునాడుచు నింద్యవృత్తిమై
 త్వామతరప్రియస్తుతులనంచిత్యై చనునాడునాలుకన్
 నీమృదుమాధురీరసవినిర్భగనామసుధాసరజ్ఞ్రిక
 నేమరుశుద్ధిచేసెదను వేదశిఖాపరిమృగ్యవైభవా. ౫౭

శ్లో. ముగ్ధేను శివసావలాలయసి యదాబ్జలం కురజ్జం ముదా
 పాణిభ్యామివలాలయనన్యచకలం వాత్సల్యపూర్ణాస్తరః!
 ముగ్ధం బాలమబాలయా కరుణయా కింవా నమామీక్ష నే
 స్వామిన్...

కం. ముగ్ధేను బాలమృగముల

స్నిగ్ధత లాలింకు వారి! శిరమున, గేలన్
 ముగ్ధుడ బాలుడ గానా?
 స్నిగ్ధత నను జూడరాదే శీతాంశుధరా.

౬౦

అస్తవ్యాయస్య బహిశ్చ నర్వముషితో పూర్ణస్వమిత్యా
 లవత్యాహ్నాయస్తవ నృతంనకర్తముచితంప్రామాణ్యహానివతేత్
 తస్మాత్సార్థ్యే యా మనస్తరతలే స్థితవ్యమేవ త్వయా
 స్వామిన్...

తే. లోను బయటను సర్వశ్రీ జానుగాను

వెలుగుచుండువు నీవని వేదవాణి
 వలుకు గావున నామది నిలువ వలయు
 నట్లు కాదేని ప్రామాణ్యహానిగలుగు.

౬౧

యజ్ఞధ్వంసవిధౌ పురత్రయమహదాహే విషాన్వాదనే
 యత్రేజ్యముసోధవైభవమభాస్మత్పాపదాహే వున!
 కింవా కుణ్ఠితసారమజ్ఞ! యది న శ్రాన్తోస్యపేక్షాపరః
 స్వామిన్...

..

చం. త్రీపురమును దహించుతరి, దీప్తివిషంబును దాగువేళలన్

నెవమిడిదక్షయజ్ఞమును నెవ్వడి ధ్వంసము చేయుపట్టునన్
 నఫలతగాంచుతావకవిశంకట తేజముమాచుదుర్దశా

నివదురుదాహమున్ నలువవిచ్చెనొ, డసెనొ, కాంక్ష బాసెనొ. ౬౩

శ్లో. నృష్టా దుష్టవిబర్హణే శ్రితజనస్తామైకరక్షావిభా
 విత్థం శార్కవరంపరాసుపతితశ్చాన్తోసి తాన్తోసి చ,
 క్షణ్చిత్కాలముమాకృతవ్యతికరో మచ్చిత్తకుట్యం వన
 స్వామిన్ ...

మ. జగతీన్మష్టిలయాని సర్వవిదులన్ సర్వాన్తరంగుండవై
 మిగులన్ శాన్తిన్తనవాదువంచు నుదిలోమీమాంసమాకయ్యెడున్
 మొగి నొక్కించుక నాడుచిత్తకుటిలోబోరామినార్తావనా!
 లగజాతాయతనేత్రితో హఠాయలు పొంగారిన్ వినోదింపుమి. ౬౭

భూషావానుకిఫాలవహ్ని గరలపాగ్గృతతావచ్ఛదః
 గారీనిత్యకృతస్వయంగ్రిహవరిష్వజ్జన్మహోద్దీపనాః!
 భూయానుః ప్రమదాయ నస్తవ జటాజూటేస్తుముగ్ధత్విషః
 స్వామిన్...

తే. దాసుణాగ్ని విషోరగతాపమూర్చి
 గారి యాలింగన స్పృహకందలింప
 నీదుశిరమున నెలకొని స్నాతుగొల్కు
 చిన్ని జాబిల్లి జగిమాను నేమిమిడుత.

౬౮

కల్పాన్తోత్థిత పుష్కలాది జలభృత్సంఘాంతరాలోచ్చతే
 ద్గర్జాకోట్యనుకారితావశమహాధక్కాధ్యసేహర్మయః!
 కల్పంతాం మమ పాపసంతతిబ్రహ్మదర్శకనిర్భేదనే!
 స్వామిన్ ...

శ్లో. ప్రియజలదాళి విలసితరసితకోటి
 ననుకరించెడు నీధక్కయారవంబు
 మాదుదురితౌఘ గర్భనిర్భేదనంబు
 మొనసించేయుత, జగ దేకమూలపురుష.

౬౯

బోధ శ్రీరథవాపి కర్ణవితతి భక్తిః ప్రపత్తిః ఘనః
జాగర్తు శ్రుతిసత్త్వయేష్వవికలం తాభ్యో నిబద్ధోజ్జ్వలిః
త్వన్నామామృతబిందుచాన వివళా జిహ్వ నదా మోదతాం
స్వామిన్ ...

తే. కర్ణ, భక్తియు, జ్ఞానంబు, ధర్మవితతి
శ్రుతులవెలుగొందుగావుత నతులునేతు
నీదునామామృతాస్వాద నిత్యత్వప్తి
నగడుగావుత నామని నీలకంఠ.

23

చక్షుష్మానసి తేజసాం మహితయా త్రియ్యా వశూనాం పతే!
త్వద్వాచా నను భాస్యతే జగదిదం మద్దీపవర్త్యాదిభిః
కగ్నూరైరిపి లజ్జతే మమ మనో నీరాజయత్త్వంశిన
స్వామిన్ ...

చం. వెలుగులుమూడు నీనయనవిధిగబర్చెడు వానికాంతులక
నలితొలిలేకనర్యమును నాణెముగా వెలుగొందునిచ్చలున్
వలగొనిధూపదీపకరవర్తుల గప్పురపుక శలాటులన్
పొలపరిహారీయ నహిభూషణ! సిగ్గులచేటుగాదొకో.

24

కిం నామాప్తనమస్త కామవితతేస్యేచ్ఛాదరిదగ్రిస్య తే
నిర్లిప్తస్య మదర్పితైరణుతరైః పూజోపచారాదిభిః
ప్రీతిస్యాదితి సంకటేన మనసా కర్తవ్యతావిహ్వలః
స్వామిన్ ..

మ. కో. అప్త కామివి, బిచ్చగాడవు హాళిమైసరమేళ ని
ర్లిప్తతం జరియింతువెల్లెడ లీలనాయుపచారముల్
లుప్తమొకడతేరు నీమదిలోన హాళినిగూర్చునే
క్లప్తనర్థవిధాన! నామదికిక్కనం బరికింపుమీ.

25

శ్లో దేహా నిస్తుతీర్ను తే నురగురో! భక్తిస్తు దేహా పరా
 న్యో దేహముచూపతే! తనులతా నవ్యస్తు చిత్తం పరమో
 పూర్వస్థి న ద ల్లిజ్జమాపతనమః పూజ్యః పరం చేతనాః
 సామిన్ ...

ఉ. ఈదగవచ్చువస్తుతే, యీదగువట్టిది భక్తియొక్కటే
 మూడు చుట్టుతుల్ తగవుమానననమృత యొక్కటేతగుకా
 మోచిహుచేతనంబులను మూర్తులపూజలజేయనేమగున్
 గాదిలిడినపులను గాచిన నీమదివంతసిం చెనున్. 27

ఏక త్యాం బహుధా నిబిష్టవిభవం దేవం నమాచక్షుతే
 శ్లోతా వాగ్విభవో న చాస్తి పదవీ ముక్తే స్వదన్వేతి చ।
 భన్యాస్తే నిగ్మహీతభేదధిషణా యే త్యాం శరణ్యాం గతా
 స్సామిన్ ...

తే. నున్నముక్తికిమార్గంబు నిన్నువిడచి
 యొకడవయ్యను బహుగతి నొప్పదీవు
 అనుచు శ్రుతులెల్ల జెప్ప సీమండజేరి
 నిర్భయంబున జరియింతు నీలకంఠ. 28

అకాశస్య క రేణ వాద్ధివయనః కుమ్భేనతారావతే
 కబ్బల్యాచకవాచిదచ్ఛాతు పరిచ్ఛేదః ప్రవీణాగ్నితః।
 న క్యాప్యస్తి భవద్విభూతివితతేః కిచ్చిత్పరిచ్ఛేదకం
 స్సామిన్ ...

చం. గగనము బాటలన్ జలధిగర్భజలంబుల గుంభవంక్తులన్
 నగటునదారకాళి గరళాఖిల లెక్కిడవచ్చుగాక యో
 గగనశిరోజ! నీగుణనికాయము లెక్కిడనేరికకృపా
 వగవులనూన్చినపులత వైశనుకాపుము చంద్రకేళిరా. 29

శ్లో. కామాన్విత్స దశోత్తరం శతమితోన్మన్యాన్మహావఃశ్యాచితుం
 ఛన్దోవగోచయన్మితే కరుణయా నిశ్శాసనాపాతవ
 పాపానాం కయఃషేవి యద్యద వయం మాచావహే శజ్జుర!
 స్వామిన్...

తే. నూరు పదునేను గోరైల గోరుమనుచు

నీదు నిశ్శాసనాపమా నిగమవాణి

అనుమతించినకాసిని నానడచు

రూపు మా గవేడెద బాపమొకట

౧౬

గోత్ర వా కతి సాగరాశ్చ కతి వా లోకాన్తథా వా కతి

బ్రహ్మజ్ఞాన్యపి వా కియన్తి గదితుం నేషే స్వయంభూరపి ।

సర్వా సృష్టిరియం చరాచరమయీ పాదో మహిమన్నవ

స్వామిన్...

...

తే. అఖిలవర్సతనరాళు లభినదులు

నర్వజగములు బ్రహ్మాండనముదయంబు

సృష్టి సర్వాభిసారంబు శ్రీమహేశ

నీదుమహిమను బరికింప బాదమట్టి

౧౭

త్వత్పాదాబ్జ తలాన్తరోజ్జ్వలధనుః శంఖాదిరేఖాన్తర

స్ఫూర్ధూలిలవాఞ్చితాత్మచిటలైర్నిద్రాది దిక్పాలకైః

లక్ష్మీస్సర్వసముజ్జ్వలా చిరతరస్థాయీశ్చైవ్యతే

స్వామిన్...

...

కం. తావకపాద సరోరుహ

భావక రేఖాంతరాళ భాస్వద్భూలిన్

దేవాళి తలనుగాల్చియే

దేవా! స్థిరలక్ష్మితోడ దీపించు నాగిన్.

౧౮

శ్లో. జటాజూటభరాంత్రోల్పణ హ హుస్సమ్మర్దవిస్ఫారితాః
 జ్వేలాన్యగశ్చతోష్ణతాపశమనస్సార్థ నిత్యోద్భయాః
 సంభ్రం జగతాం దిశన్తు భవతో గజాన్తస్జ్యోత్కరాః
 స్వామిన్...

తే. జటలమద్యను సుషేవడి జజ్జరించి
 దారుణానల విషవహ్ని తాపమూర్ఛ
 విబుధవాహిని తారంగవిభ్రమములు
 సకలజగతికి నిడుగాత సర్వశుభము,

F-2

కాస్తానాం చ మృదశ్చ భారమభరః మూర్ధ్నా స్వభక్తైర్భ్రతం
 కోష్ఠిష్టారం తురగేశ్వరం సమకరోః భూత్వా కవిన్యంనది ।
 పారోభాగ్యజవస్సదుత్తరమదా భక్తేష్వహా! తే దయా
 స్వామిన్ ...

కం. భక్తుని కట్టెలమోసితి
 రక్షిగ నొకమూఢభక్తు రారాజసభన్
 శక్తత గెలిపించితివో
 వ్యక్తతజేసితివి సక్క వశ్యమునారా.

F-3

• భూయానుర్జగ దేకమజ్జల మహానమ్పత్సమ్మద్వై తరాం
 గారీనప్రపదీకృమే సముదితా శ్రీపదరేణుత్కరాః ।
 శ్రీవాణీసుకామినీ ప్రభృతిభీసీమన్తపీఢ్యాంధృతాః
 స్వామిన్...

ఉ. కోపున పార్వతీకరము కూర్చొనిబట్టి పదకొంబులక
 తీపునవహ్ని జాట్లగు దీర్ఘములై సుర కామినీమణుల్
 పాపటలన్ధరించి కడుభక్తిని లాలనశేయ మింనులౌ
 శ్రీపదరేణునంతతులు సేమముగూర్చుత భూతకోటికే.

F-4

శ్లో. అన్తకనాశే కరుణాశోశే శంకరదేవే బాగ్రతిభావే।

పాపభయంవా శూద్రభయంగాహృత్యభయంవా నాస్తిహినాస్తి.

తే. కాలకాలుడు కరుణాలవాలమూర్తి

నాదు మనమున నిచ్చలు నాట్యమాడ

పాపభయమేడ సంతాప భయమచేడ

మృత్యుభయమేడ మరి జన్మయిదుమవేడ.

FF

ప్రాణాదికల్పవవనేషు బహిః ప్రయాణం

కర్తుం సముత్సుకతశేషు దయామ్బరాశే!

త్యత్పాదపజ్జుజనఖాజురదర్శనమే

దేహి ప్రవన్నజనతాజ్ఞా పారిజాత!

తే. ప్రాణవంచకముత్కాంతిపథమువట్ట

తరిని వేడెన నీపాదనరసిజముల

తరుణనఖరాగ్రపల్లవదర్శనంబు

తాశ్వతానందనంధాయి శకున మదియె.

౧౦౦

దోషాణాం గణనం వివిచ్య తదను ప్రత్యేకశిక్షావిధిః

యాక్తం కిం నిజగృహోలపచల జ్ఞప్తుప్రకానన్య తే ।

మాతా కిం గణయేన్నిజోదరశిశోః పాదావఘాతా ముహూః

శమ్నో! నిత్యతరగ్జితాన్తరమహావాత్సల్యవారానిధే!

చ. దురితములన్ గణించి వెనదోరిపు శిక్షలనేడు బాడియె.

నరసిజసూతి యండతతి, సర్వముతావకగర్భపిండమా

వరున గణించునే జనని గాఢికబాలవదావఘాతముల్

పరశివ! యట్టి భవ్యపరిపాటిని జూపగరాదె మాయెడక.

౧౦౧

శ్లో. సంబన్దో యది యేన కేన విధినా కించిత్సకృత్వానకృత్
త్వచ్ఛారిత్రముహావిభూతితత్త్వస్మప్రవాహంతరే
దాహందాహమపార కర్షణిచయాన్ యాతిప్రశాంతాం గతిం
శమ్భూ! దీనజనాతివత్సల! మహోదారస్వభావోదయ!

కం. తావకచారిత్రకలా

భావుక సంబంధలవము భవమధ్యమునక
ఏవిధిని గలిగెనేనియు
నావలి సంసారబంధ మటమట జెందున్.

౧౦౬

నర్వా విఘాతిరపితేన ప్రతిదేయం హి మత్ప్రణామస్య
విక్యం యది నా తనుషే భవితా తేనాసి మమ ఋణాన్ముక్త్య
తే. నీదు నైశ్వర్యమంతయు నిక్కమరయ
సరిగ దూగదు నా సమస్కారమునకు
చెలగి యైక్యము మవలకు జేయుచేని
మాదుఋణముల నీగుదు మదనవైరి.

౧౦౭

సకృదీక! సంస్మృతిస్తే బద్ధమనాదిం ఛింతి నిశ్శేషమ్
ఏకైవ దీపకలికా హన్తి తమిస్సం చిరాద్దరీవ్యాప్తమ్.

కం. ఒకపరి నీనామస్మృతి

యకలంకత జేయువాని కవియునుభవముల్
ఒకదీప కలికమాత్రమే
నకలగుహానిబిడతముము సడలించదొకొ.

౧౦౮

శ్లో. లీలాయితం వశువతే! తవ జేవజేవ
భూతం భవజ్జగతి భావి చ సర్వమేతత్
సర్వజ్ఞ! తేవిలసితాన్యవగస్తూమిష్టై
కస్తాన్ములే వరమచిన్త్యమహావిభూతే!

కై రాత వేషియై కట్టితోబో నాడి
 నడునెత్తి పనులుగ నాటునడియె
 మును విరాళినిమించి మునిసతీవ్రతములు
 భంజించిలోలోన భంగనడియె

తే. సర్వజగదాదికనవద్య చరితునికును
 నకలభూతాత్మ విజ్ఞానసముదయునకు
 పాప్త కామునకనవాప్య వస్తుతతికి
 లీలలివిగాక హేయమాలాగులగునే.

౧౧౧

శ్లో. గజ్జయానగ్గిణం దుర్గయా గేహీనం
 చర్మణాచ్ఛాదితం భస్మకోధూలితమ్
 భోగిభిర్భూషితం యోగిభిస్సేవితం
 శంకరం గాయత త్యైచ్ఛకం ధ్యాయత.

తే. గగనవాహిని శలపూవు నగజ, చత్వి
 చర్మవననంబు మైపూత, చైత్యభస్మ
 భోగివేష్టన, నిచ్చలు యోగినేవ
 వానవలరాజు నీకుని వాసిగొలాతు.

౧౧౨

శ్లో. అన్నాయాన్నాదాయ, పాణాయ పాణసంఘనాథాయ
 హస్తే హస్తియనే తే వ్రీయతాః కుర్కొనమశృతశ్రేణీమ్.

తే. అన్న మన్నదు పాణము పాణనాథు
 హంత హంతవృత్త హననంబు నఖలరూపు
 వేదవేదాంత సంవేద్యవిభవు నభవు
 సంస్తుతించెద సంస్మృతి నమసిపోవ.

౧౧౩

తే. శూన్యమాననకోశమా శుద్ధచితివి
 ఇచ్చసాధనమెట్లగు సృష్టికెన్న
 తలప శక్యముగాదను దానశ్రుతులు
 కార్యముఖమున నిన్బుధుల్ కర్తయందుగ్రి.

౧౧౭

శ్లో. ఆవాంసుపక్షా నయుజౌ సఖాయా
 ననూనవృక్షం నుపరిరిచ్యజన్తౌ ।
 సఖ్యే ప్రభూతే పుష్పచారవృత్తిః
 ఛదై న్నతేనోపచరామినత్వాం.

తే. కలిసి మెలిసియు నొకచెట్ట కాగలించి
 నెమ్మినుందుము, న్నవును నేను సతము
 మేరమీరిన మైత్రితో మెలగుచోట
 దంభమువచారవిధులని తలచి విడుతు.

౧౧౮

వీణోపితావకచరిత్రకథాభిమర్మః
 భేత్తుం మదీయదురితాని సకింక్షమేత
 సిద్ధార్థఛేదనపథౌ కతి వజ్రసాతా
 యోజ్యాభవన్తి పురభంజనలబ్ధవర్ణ!

తే. మాదు సాపావళి భంజింప నీదుచరిత
 లేక సంగతి యొక్కటే యీశ! చాలు
 పెనగి యావాలు భంజింప విడుగులెన్న
 వలయునందురె విజ్ఞులు ప్రమథనాథ.

౧౧౯

సృష్టౌ స్థితౌచ జన్తోర్వికృతౌ నైవాస్తి శాశ్వతీ శాన్తిః
 ప్రకృతౌ లయేహి సాస్యాత్ లయకరమస్మాద్భవన్తమేవ నున్ము.

కం. వికృతుల సృష్టిస్థితులను
 వికసించదు శాంతి, ప్రకృతి విలయమునందే
 వికసించుగాన లయకరు
 పకలంకతగొల్తు నిన్ను నాత్మరామా.

౧౨౦

ఆనందసారమచిరాదివ తేనముక్తి
సామ్రాజ్య మున్నమిత మారవిచంద్రతారమ్.

తే. పెరిమ బరమేశ ! నీపదపీఠసీమ
తనదుతలవాంచు నొకపరి తనరి యెవడు
ముక్తిసామ్రాజ్యమతడే పోపూనియెత్తు
నాజ్ఞతారము దరిలేనిహాయి కదుర.

౧౨౪

శ్లో. కార్యా సస్తతమిస్తుచూడపదయోః పూజోపచారక్రియా
గేయా నిత్యముమావ తేస్సుచరితపాగ్భారగాఢార్పురీ
ద్యేయా విశ్వవిభోశ్చరాచరజగద్రూపా హహాభూమికా
తార్యా వైతరిణీనదీపరిణతా సంసార ఘోరాత్మనా.

తే. చేయగావలె నిచ్చలు శివునిపూజ
పాడగావలె బరమేశు భవ్యచరిత
తలపగావలె ధరుణేందు ధరుణిరూపు
దాటగావలె భవఘోరదాహతటిని.

౧౨౫

శ్లో. సకృదపి తవరూపం కోటిచంద్రావభాసి
స్ఫురతి యది మదంతర్భావనాభూమికాయాం ।
బహిరబహిరుదఞ్చత్ సృష్టిజంఝూటమారాత్
పరశివ ! పరిహృత్య పాస్టు మీశే సుభద్రమ్.

తే. కోటిచంద్రులవడువున గొమరుమిగుల
నీదురూపము నామనోవేదియందు
మెలగినంతనె లోబైట మేశవించు
సృష్టిజంఝూటమణి నే చింతవిడుతు.

౧౨౬

ఆర్యా. శాంభవభక్తివిలాసాః శశ్వచ్ఛాన్తిప్రదీప సత్కలికా
అన్నేహపూరహృదయే నద్యోదస్తే కదాపి కృచ్ఛేణ.

ఆ. శాన్తిదీపకలిక శర్వునిపదభక్తి
న్నేహపూరశూన్యచిత్తసీమ

క పా లీ శ్వ ర వి భూ తి

శ్లో. లలనాం త్వయ లోకానాం హృదయాన్యకుతోభయే
లీయనాం పంకపద్మహః శ్వన్నామామృతసంప్లవే.

అయమేకైవృత్తి శోకభీతులులేని

నీదుదిసను నెమ్మి నెగడుకాత

నీదునామసాధనిర్లఱిణీపూర

మందు పణగుగాత సఘచయంబు.

౧౩౨

శ్లో. తనోరథం సదా సర్వమంగళాస్పద మేవ తే
మంగళాశంసనం యత్తే శైత్యోపచరణం విధోః.

ఆ. సర్వమంగళైక సంశ్రియమై యొప్పు

నీదుతనుభరంబు నీలకంఠ

నీకు మంగళంబు నెమ్మది దలపోత

చలువచేత కాదె శశికి సహహ.

౧౩౩

శ్లో. ఏకం ను విప్రైబహుధాభిగీతం తమఃపరస్మి న్నధి భానమానం
శివాత్మకం వాప్యథ వైష్ణవంవా నుహో మదన్తస్మి మిరంహినస్తు-

గీ. ఏకవస్తువు విపు లనేకమండు)

రజసు కావల వెలుగొందు నజితమవాము

వైవవైష్ణవభేదంబు సరకుగొనము

మాదునాంతరతమమును మాపుగాత.

౧౩౪

ఇది శ్రీ వాధూశనగోత్రేణ శ్రీ వెంకమాంబావెంకటరామ

ప్రథమపుత్రేణ శ్రీసామవేద అన్నవశాస్త్రి కులపతి

ప్రియశిష్యేణ వాసోపనామక సూర్యనారాయణ

శాస్త్రిణా విరచితా శ్రీ కల్పవల్లీ కపాలీశ్వర

చరణాభ్యుదయము తా కపాలీశ్వరవిభూతి

తెలుగు విశ్వవిద్యాలయం విజయతాంతరామ్

1907. ౧౨౭౭. ౨౨ శివమ్.